

PŘÍLOHA

O stavu životního prostředí v Československu

Pařížský deník Le Monde uveřejnil 7. ledna 1984 zprávu o dokumentu, který vypracovala Československá akademie věd na pokyn čs. vlády. Je nadepsán Rozbor ekologické situace v ČSSR, a přestože byl veřejnosti dosud utajen, podařilo se hnutí za občanská práva Charty 77 se s ním seznámit. Obsah dokumentu ČSAV je tak znepokojivý, že mluvčí Charty 77 zaslali předsedovi federální vlády Štrougalovi dopis (Dokument Charty 77 č. 36/83), ve kterém vyjadřují naději, že «s rozbohem ekologické situace v ČSSR se bude moci seznámit co nejvíce čs. občanů a že poznání vážnosti ekologické situace naší země přiměje naše nejvyšší orgány k rychlým a účinným opatřením, k nimž se bude moci vyjádřit každý z obyvatel».

LISTY věnují tuto přílohu svým čtenářům mj. proto, aby uvedly oficiální vědecký rozbor stavu životního prostředí v širší známost. Dopis Charty 77 předsedovi vlády a dokument ČSAV uveřejňujeme v plném znění.

NAŠE MONOLOGY A DIALOGY

Velké znejistění?

V jednom z posledních Kritických sborníků (a předtím v Listech) se objevila zajímavá politická úvaha, podepsaná pseudonymem Bohemicus. Autor se v ní nejprve snaží stručně charakterizovat současný stav naší společnosti, zejména pokud jde o vztah «moci» a ovládaných. Naše nynější situace se mu zdá být «jako pohyblivé písky»: «ať kamkoli šlápneš, nic není spolehlivé»; lze sice předpokládat určité trendy, ale ty nemají pro konkrétní lidský život žádný zjevný a bezprostřední smysl. «Nikdo, ani ten nejzasvěcenější, dnes neví, co se může osudového přihodit — osudového pro celou společnost — už zítra ráno».

«Velké znejistění», o němž Bohemicus mluví, se týká v první řadě «establishmentu». Na dokreslení anekdoty, jež prý koluje i ve vládních kabinetech: «Je to černé a stojí to přede dveřmi. Co to je? Odpověď: naše budoucnost». «Nejistotou z vývoje v Kremle» a svízelnou hospodářskou situací byl správný aparát naší společnosti donucen vykázt «jakýsi náznak nové politiky» v tom, že nesměle a potichu povolil soukromé podnikání v řemeslech, opravárenství a vůbec ve službách. Tím prý de facto rehabilitoval jeden z důležitých postulátů reformy z roku 1968. A Bohemicus poeticky uzavírá: «Zaposloucháš-li se v tichu večera do české krajiny, uslyšíš šum větru, vibraci drátů a ve strukturách moci tlumený bzukot strachu».

«Struktury moci» se tedy podle Bohemica ocitly v úzkých. V této situaci «velkého znejistění» se autor inspirovat Havličkovou publicistikou z doby po vídeňské revoluci: «Z těsnosti a nepříležitosti vlád se vzrývá svoboda národů... tenkrát si národové nejvíce pomohli ke svobodám, když bylo vládě zle». Havlíček vypovídá i o tom, co je cílem této národní svépomoci ke svobodě: «Mimořádná žádost a péče naše musí být, aby toto ministerstvo bylo odstraněno. Jakým způsobem se to docíliti dá, to ovšem teprve ukážou okolnosti». K těm okolnostem patřily podle Havlíčka tehdy i určité vnější vlivy: «Jisto je ale, že by vláda naše se nebyla nikdy opovážila tak očividným způsobem proti svobodám našim vystoupiti, kdyby neměla pro nejhorší pád pojištěnou pomoc ruské vlády».

Co z toho plyne dnes a pro nás? Bohemicus píše: «Určitě bychom i my rádi prohlásili jako polská Solidarita: chceme samosprávnou Československou republiku! Chceme dokončit, co jsme již v náryse začali uskutečňovat v roce šedesátém osmém! Jisté však je i to, že toho nelze docílit přes noc a jednorázovým aktem». Proto doporučuje cestu skládající se z etap, jejichž vnitřním obsahem je dvojice «střetnutí — kompromis». Podnětný je příklad našich maďarských sousedů, a to právě jako cesta plodných kompromisů, byť se v Maďarsku nepodařilo dosáhnout takové národní svobody jako u nás v roce 1968 nebo před dvěma lety v Polsku. Takže «otevrou-li nám... svízele naší vlády možnost provést opravy aspoň maďarského rázu, proč se jich probíhá odříkat?»

moudrost. Naši historikové jsou k Sabinovi hole charakterní, a to mi vadí.

2) Vadí mi to z důvodu nikoli abstraktně humanitních. Abstraktní humanismus je nonsens, na tom se jistě shodneme. Problém «Sabina» mám za zatracené konkrétní a aktuální. Dovedete si jistě představit, že mimo sprostě vši, které jenom za peníze donášejí, mohou existovat i slabí, bezbranní nebo zlomení našinci, kteří na druhé straně, třeba jen proto, aby měli pokoj, poslouží. A snad si dovedete představit i to, že a jak se o těchto všech šušká a mluví. V uzavřeném světě tento hnus jen kvete a já udělala pokus rozrazit článkem o Sabinovi tu uzavřenost. Jak ji však rozrazit? Cítila jsem, jak pozahýrkavost je tu osídlná. A jak má, kupodivu, když přece je to charakternost, i výrazné znaky nekulturního jednání. Lidi jsou složitější, než se to charakternímu soudu zdá.

3) A za třetí mi ve Vašem článku vadí ta letmá odsuzující poznámka, že Sabina «nevydržel» výsledky v kasematech, mluvil a uškodil Arnoldovi. Můj bože! Mám jmenovat přátele, kteří «nevydrželi» při výsledcích? Jen kolik bylo těch vystoupení v televizi! Je to selhání, jistě, a je velice nepříjemné setkat se s ním při čtení výsledkových protokolů. Člověk má pocit, jako by mu tou slabostí druhého unikala krev

z vlastního těla. Avšak je to i tragédie. Tě hanby selhání nikdo ty lidi nezabíjí, budou s ní žít. A všimnete si, prosím, jak noblesní je zdrženlivost v názoru na tato selhání u každého, kdo byl tam. A zejména u lidí, kteří tam byli dlouho. Člověk pozná, kolik vydrží, až v těch kasematech. A opovržení si tady nezaslouží ti, co selhali, jako ti, kdo je do kasemat uvrhli. Člověk je nádoba křehká a cynická moc s tím předem počítá.

Chci říct: ten článek — i tuto repliku — jsem napsala proto, že my v našem národě máme silný sklon k aférismu a jednosměrným soudům. A mě pobuřuje «vyklučování z národa», a to nejenom v Sabinově případě. Národ taky není nic abstraktního, jeho tvář, jeho povědomí tvoříme i my. Napadlo mě strčit nos do jednoho národního boláku, jehož jméno je případ Sabina, v tiché naději, že se nad tím někdo zamyslí a nezaloží ložisko na bolák nový. Taková ženská hloupost, víte? Myšlenka, že se nemá na sprostotu reagovat sprostotou.

Jako historik, abych Vám oplatila hřejivé komplimenty, jste projevil znalost fakt i skvělost úvahy. Jako člověk člověka Vás prosím, nebuďte jenom charakterní.

Prosinec 1983

EVA KANTŮRKOVÁ

OBSAH č. 1/84

Naše monology a dialogy: Velké znejistění? VI. Honzl	1
A některé jistoty Bohemicus	3
Prohlášení Skupiny Listy – Za mír v Evropě	4
Charta 77 k madričské schůzce	5
Současné mírové hnutí a politická levice Zdeněk Mlynář	7
Sovětské rakety – hodné rakety?	11
Dokumenty nezávislých mírových hnutí Východ-Západ	11
O socialismu Dalimil	0
Národní prvky v reformních hnutích sov. bloku Michal Reiman	14
Diskuse o problémech míru Z.M.	16
... a mimochodem, co u vás nového? -sl-	17
O požívání omamných drog v CSSR Dok. Charty 77 č. 48/83	23
Zatracené dějiny (o Pamětech Václ. Černého IV.) Milan Šimečka	25
Myšlenková zločinnost v Barbicanu kyn	27
Augiašov chliev reálného socialismu Miroslav Kusý	28
O čem Rudé právo nepíše Z.H.	34
A o čem Rudé právo píše Julián Slatina	37
Maďari a Rakušani Dagmar Vaněčková	37
Osvobodit politické vězně v Polsku a Československu!	38
Mluví Charty 77 A. Marvanová francouzským socialistům	38
Střídání mluví Charty 77 Dok. č. 1/84	38
Komu chybí ekologická uvědomělost Dagmar Vaněčková	39
Literární událost (Orwellovo «1984» v INDEXU)	40
Podzimní (fejton) Ludvík Vaculík	41
Souhrnné sdělení o případech VONSu k 15-11-83 Sdělení č. 349	42
Citát roku, aneb Kde jsou ty časy	48
Temno Ludvík Vaculík, Městský soud v Praze	49
Ing. A. Dobner odsouzen; Zadržení dr. J. Sabaty Sděl. VONSu č. 344, 348	55
Případ Lis pokračuje (podnět k stížnosti pro porušení zákona)	56
Bojovníci za mír před moskevským soudem Věra Fišteinová	57
Dopis Ivana Lampera ministroví vnitra	58
O zápečnictví (Miroslavu Zikmundovi) Milan Šimečka	60
Z Athén k Pacifiku Eva Procházková	61
Obrana rocku Josef Vlček	64
Návrh na udělení Pulitzerovy ceny Julián Slatina	66
Fantazma fanatika (recenze románu Alexeje Pludka) nn	67
Totální exil Ivana Blatného -k-	71
Ještě Sabina Eva Kantůrková	78
Společenská rubrika	80

PŘÍLOHA: O stavu životního prostředí v ČSSR

I-XV